

Don Mario Picchi

Način udejstvovanja, mišljenja, prepojitve našega vsakdanjega dela z duhom služenja, slog življenja: to je za nas prostovoljstvo. Novi okvirni zakon odpira nova obzorja in zbuja tudi določene dvome. Vendar pa je pomembnejša od zakonov motiviranost za ideale, od katerih nas nihče ne more odvrniti.

Skupaj delamo, mladi, zreli in stari. Vsak prispeva svoj delež, svoje notranje bogastvo, svoje človeške, strokovne, kulturne in duhovne darove. Skupnost, ki se razvija in raste, potrebuje močne roke, dobrega duha, širokogrudnost in razpoložljivost.

Vsi tisti, ki sodelujemo v CEIS-u (Centro Italiano di Solidarieta), smo se v minulih tednih nekajkrat srečali, da bi razmišljali o motivih našega druženja, morebitnih pasteh, v katere bi se lahko ujeli, tveganjih, s katerimi se soočamo, koreninah našega prostovoljstva ter o perspektivah naše skupne poti.

Naša razmišljanja in razprave so sovpadla z javno razpravo o zakonu, ki je začel veljati preteklo poletje. Ta zakon se je prvič na nacionalni ravni na organski način soočil prav z vprašanjem prostovoljstva. Zakon, ki smo ga pričakovali, je konkreten korak naprej, s tem da zagotavlja legitimnost in postavlja bolj v ospredje pomembne dejavnike civilne družbe in s tem omogoča vzpostavljanje njihovega dialoga z institucijami. Svečano priznava prostovoljstvo kot *"izraz sodelovanja, solidarnosti in pluralizma"*; pravno ščiti take organizacije in skupine; nudi možnost zdravstvenega zavarovanja za posameznike, ki so zboleli ali se poškodovali v času prostovoljne dejavnosti; predvideva vrsto davčnih olajšav tako za združenja kot tudi za vse tiste, ki te dejavnosti podpirajo; spodbuja drseči urnik v redni službi za ljudi, ki želijo del svojega delovnika posvetiti prostovoljstvu; predvideva registre, opazovalce, ljudska štetja, eksperimentalne projekte in projekte za pospeševanje prostovoljstva.

Tako kot vsak zakon je tudi ta samo orodje, ki lahko poraja vprašanja in bo potreboval preskusno fazo, da bi zbledele bojzani in nezaupanja, ki se upravičeno porajajo v pričakovanju pravilnika, ki bo določil njegovo uporabo.

Morda je videti, da daje prednost prostovoljstvu svobodnih poklicev, javnih uslužbencev, gospodinj, ki potem, ko opravijo svoje *dolžnosti*, vložijo del svojega prostega časa za dobrodelne dejavnosti. Nedvomno koristna, izredno cenjena obveznost; toda kako jo uskladiti s tisto strokovno priprav-

ljenostjo, z razpoložljivostjo na celotnem področju, ki danes morata spremljati velikodušnost in dobro voljo? Ali lahko prostovoljno delo v prostem času zagotavlja prisotnost in učinkovite odgovore v trenutku, ko se resnično porajajo potrebe?

Okvirni zakon pravi, da je prostovoljstvo *"tista dejavnost, ki je opravljena brezplačno na osebni in spontan način ter zastopa organizacijo, ki ji prostovoljec pripada, samo za solidarnostne namene"*. Tako prostovoljec ne more biti tisti, ki ima "podrejen ali avtonomen delovni odnos" z organizacijo, ki ji pripada, ali pa "ima v njej premoženjski delež".

Navajam ugotovitev prostovoljca Skupnosti Srečanje (Comunita Incontro) Alda Curiota, ki z grenkobo povzema nov položaj: *"Ker nimam lastnih sredstev, ki bi jih porabil za to, da bi poravnal stroške svoje dejavnosti, in ker imam celo potrebo po tem, da jem, se oblačim, spim, da bi lahko delal poln delovni čas pri svojem združenju, ugotavljam, da nisem več (ali da nisem nikoli bil) prostovoljec. Postaja pa mi tudi jasno, da prostovoljci niso niti redovniki ali nune, niti don Pierino, don Picchi, don Ciotti, niti mati Tereza iz Kalkute, niti njihovi bližnji sodelavci, kajti vsi jedo, se oblačijo, spijo, potujejo in morda tudi malo počivajo na račun institucije, združenja, društva, ki mu pripadajo."*

Videti je skratka, da ni prostora za ljudi, ki hočejo ves svoj delovni čas in celo življenje posvetiti služenju ter pri tem ne iščejo dobička, potrebujejo pa sredstva za preživetje. *"Ni več prostora za tiste, ki nočejo prevesti svoje obveznosti in obdarovanja v ekonomsko vrednost: toliko časa = toliko denarja, toliko dodatnega dela = toliko plavih kuvert, toliko let delovne dobe = toliko dni počitnic itn. Prostovoljci, ki prostovoljno delo opravljajo poln delovni čas, torej nimajo druge izbire, kot da postanejo figure drugotnega pomena, v ozadju, torej nekaj nepravilnega, začasnega."*

Aldo Curio nadalje ugotavlja: tudi nedavno sprejeti zakon o odvisnosti od mamil greši, ko hvali prostovoljce za njihovo pionirsko delo in sposobnosti pri zdravljenju in preprečitvi odvisnosti od drog; kajti dejansko ljudje in realnost, na katero se zakon nanaša, ne ustrezajo kriterijem novega zakona o tem, kaj je *"prostovoljstvo"*.

In še vprašanje: *"Ali lahko realno razmišljamo o varovanju združenj, ko istočasno slabimo idealno razpoložljivo in operativno moč članov teh združenj, ko jih silimo v dvojno delovno identiteto, torej po eni strani k delu, ki je namenjeno samovzdrževanju, in po drugi strani k solidarnostni dejavnosti? Ne pozabimo, da prostovoljstvo skupine obstaja in je močno zato, ker ga tvorijo tudi ljudje, ki so se odločili za popolno predanost tej dejavnosti in ne le za part-time ali za določen delež."* Ministrica za socialne dejavnosti Rosa Jervolino Russo, ki je tudi sama osebno prišla do izkušenj o pomenu prostovoljnega dela, si je hvale vredno veliko prizadevala za to, da je

začel veljati ta zakon - zakon, ki pa ne rešuje vse problematike obstoječih združenj in skupin, ki so tako zelo različne po svojih izkušnjah, operativnem obsegu, metodologiji dela itn.

Ponavljam, da je zakon samo orodje. Orodje, ki nas ne ovira pri tem, da ne bi nadaljevali svojega služenja in s tem pričali o njegovi omejenosti. Ne moremo pa zanikati dejstva, da je zakonodaja o prostovoljstvu na prav izjemen način naletela na plebiscitni konsenz v parlamentu in da je v teh letih dozorela tako v celotnem javnem mnenju kot pri svojih institucionalnih predstavnikih.

Gre torej za civilizacijsko pridobitev. Toliko bolj, ker smo se lahko prav preteklo poletje prepričali, da zakon ni nedotakljiva dogma. Člen 162 je leta 1990 že doživel prve popravke in to je potrdilo, da daje vlada veliko pozornosti temu, da bi stvari uredili. Z dekretom iz avgusta, ki onemogoča prelahko in avtomatično aretiranje ljudi, odvisnih od mamil, je deloma povrnila sodnikom njihovo odgovornost oz. polnomočje. Dekret vrača odločanje o odvzemu osebne svobode v roke sodnikom, namesto da bi to bilo prepuščeno rigidnim avtomatizmom. Sodnikom omogoča, da presojajo vsak primer, vsako zgodbo posebej, in jim s tem nedvomno nalaga veliko breme odgovornosti. Vendar je prav to neobhodno potrebno in to vedo vsi, ki od blizu poznajo odvisne od mamil.

Nekoč smo prav na teh straneh pisali, da za nas prostovoljstvo pomeni:

- *revščina*: dajati prednost najbolj slabotnim in krhkim, izhajajoč vedno iz njihovih potreb;
- *solidarnost*: nuditi usluge, ki ustrezajo času, mestu, osebi, usluge, ki so strokovno kvalificirane, hkrati konkretne in ustvarjalne, po eni strani so pripravljene odgovoriti na nujne, nenadne potrebe in po drugi strani je zagotovljeno, da so stalno na razpolago;
- *pluralizem*: uveljavljati svojo identiteto in hkrati globoko spoštovati identiteto vseh drugih, s katerimi sodelujemo;
- *brezplačnost*: darovati svoje služenje brez protiuslug, plačila, priznanja in povračila;
- *vrednote*: navdihniti naše služenje z etiko, ki se ne oznanja z besedami, temveč se kaže prek dejanj in v prvi osebi.

Povedano še preprosteje, smo prostovoljci, ker smo to zavestno izbrali, in to izbiramo vsak dan znova obnavljamo, čeprav bi morda drugje lahko dosegli večje osebne uspehe, več zadoščenja v smislu kariere, večje plačilo.

Smo prostovoljci, ker nas ni nihče prisilil k temu, da smo se priključili v temu našemu združenju. Prišli smo z različnimi zgodbami in po različnih poteh, včasih na videz nasprotnih. Vendar je bila motivacija pri vseh podobna: najti roko, ki bi jo stisnili, nasmeh, ki bi ga izmenjali, ponuditi prijateljsko besedo in prisluhniti. Menim, da bi to lahko bila motivacija, s

katero se vsak dan posvečamo našemu delu.

Projekt Človek je naš terapevtsko-edukativni program, ki ga uresničujemo vsi skupaj; je velika, tiha revolucija, ki namerava postaviti v središče življenja človeka in ne stvari, ne snovi, ne denarja, ne zamere, ne jeze, ne nejevolje. Nam bo uspelo, da bo ta duh ostal stalen in nedotaknjen?

V pomoč naj nam bo zavest, da se katerokoli področje našega dela in katerakoli stvar, ki jo počnemo, odražata v kvaliteti dela drugih in v kvaliteti življenja tistega, ki trka na naša vrata.

Če gojim cvet, tipkam na računalniku, pomivam posodo, odgovarjam na telefon..., moram vedeti, da ta cvet postaja simbol sprejemanja, reda, ljubkosti, preprostosti; da tisti podatki v računalniku omogočajo, da lahko več zremo o tem, kaj delamo, in da lahko to izboljšujemo; da bo tisti pomiti krožnik drobnih razlogov več za sožitje v mir v menzi; da imajo lahko tiste besede, ki jih govorimo v slušalko, tak ali drugačen vpliv na existenco kakega človeškega bitja in njegove družine.

To razmišljanje drži ne glede na to, kje delamo. In poleg nas imajo pomembno mesto v zgodovini CEIS-a družine; so sila, ki je zelo številčna, velikodušna in poleg problemov polna sposobnosti. Z vso upravičenostjo sodelujejo v projektu Človek, tako kot tudi vsi drugi moduli programa. Po dneh, polnih strahu in skrbi, je za velik del teh družin prišel trenutek priznanja in potem trenutek prostovoljstva, brezplačnega in brez interesov.

Na koncu bi v zvezi z novim zakonom rad poudaril eno stvar: ne gre za kaka določila, ki bi temeljila na financiranju in bi bila od tega popolnoma odvisna. Ne predvideva plohe milijard, ki bi padla na skupine prostovoljcev, tako kot jih ne predvideva zakon o mamilih, v nasprotju s tem, kar sta verjela tisk in javnost (in s to veliko dezinformacijo je napravljena velika škoda tistim, ki so, tako kot mi, v svoji zgodovini vedno gradili na trdnem temelju širokogrudnosti privatnih dobrotnikov). Vendar pa vsebuje zavrnitev koncepta vsemogočne državne pomoči in izrecno povabilo k dvema vrednotama, na kateri mi ni nikoli težko vedno znova opozoriti, ker sta prisotni v naših terapevtsko-edukativnih programih: sodelovanje in načrtovanje.

Dve vrednoti, ki predstavljata izziv za vse, ki jih na tak ali drugačen način definiramo kot prostovoljce. Kajti sodelovanje pomeni počutiti se kot bistveni del sveta, ki se ne konča za zidovi lastnega doma, pomeni zavedati se lastne vloge, možnosti, da smo protagonisti zgodovine tudi na skromnem terenu vsakdanjega življenja. Odgovorno sodelovanje pomeni prepričanje, da, če kak človek trpi, obstaja družba, ki ustvarja trpljenje, in da v tej družbi vsak od nas polnomočno sodeluje.

Načrtovanje pomeni, da smo sposobni gledati naprej, da "vtaknemo prst v revolucijo", da bi nekaj spremenili glede na lastna sredstva, lastno

strokovnost, razpoložljivost, kulturo. Vsak od nas lahko to naredi: sramota, ki jo razgalja Evangelij, je prav to, da ne dovolimo našim talentom obroditi sadov, da ostajamo zaprti vase. Prepogosto imenujemo utopija tisto, kar od nas zahteva žrtev, odpoved, obveznost, vztrajnost.

Članek don Maria Picchia *Perche siamo volontari* iz revije CEIS-a *Il delfino*, 1991, št. 16, str. 4-6,
sta prevedla Tanja in Miran Možina.

